

Pædagogisk læreplan for

Børnehaven og Vuggestuen

Rådmands Boulevard

2020

Hvem er vi?

Vi er den ældste institution i provinsen. Vi er grundlagt i 1840, og derfra kommer navnet Asyl. Vi flyttede på Rådmands Boulevard i 1977, hvor vi byggede en ny institution, hvor vi har loft til kip og store vinduer, så vi får en del lys ind, og nogle steder har vi ovenlysvinduer. Dette bevirker, at vi har en meget lys institution, selvom vi har røde murstensvægge.

Pr 10/2-21 skiftede vi navn til Børnehaven og Vuggestuen Rådmands Boulevard.

Vi er en selvejende institution med driftsoverenskomst med Randers Kommune. Det, at vi er selvejende, betyder, at bestyrelsen (som består af 5 af vores forældre) er vores arbejdsgiver. Vi er ikke en del af et stort dagtilbud, det vil sige at både bestyrelsen og personalet arbejder for og har fokus på, at Børnehaven og Vuggestuen Rådmands Boulevard skal være et godt sted at være både for børn, personale og forældre. Vi har den gode, gamle ledelsesstruktur med en leder (som kun er hos os) og en souschef. I vores institution står døren til lederen åben, og det er i orden at gå ind til hende både for børn og voksne. Lederen har også timer på stuerne, så hun kender også børnene.

Vi er en byinstitution. Vores legeplads er ikke så stor, men heldigvis ligger vi meget tæt på byen og parker, som vi bruger rigtig meget.

Vi er en lille institution med en vuggestuegruppe og to børnehavegrupper. I vuggestuen har vi en max. kapacitet på 13 børn og vores børnehave har en max. kapacitet på 42. Vores vuggestuegruppe og børnehavegrupper ligger under samme tag. Dette betyder at alle børn, personale og forældre kender hinanden.

Ud over at have fokus på omsorg og nærvær og arbejde anerkendende, har vi også fokus på leg, bevægelse, læring, udvikling og dannelse.

Vores børnegruppe har faste voksne tilknyttet gruppen, og der arbejdes også på tværs af stuerne. Ved at børnene ved, hvem deres voksne er, sikrer vi en tæt relation mellem børnene og de voksne, og derved opnår vi at skabe et godt læringsmiljø.

Udover at skabe et godt læringsmiljø giver det også personalet mulighed for at have en stor indsigt i barnets trivsel og udvikling. Personalet ved, hvad børnene kan og, hvad de er på vej til at lære. For at understøtte læring arbejdes der i små grupper.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn:

Vores børnesyn handler om at barndommen har en værdi i sig selv, at barnet har en værdi i sig selv, og at barnet ved det.

Vi møder børnene med nærvær, omsorg og tryghed. Vi har positive forventninger til børnenes kompetencer og viden, og vi benytter os af vores undrende og legende tilgang i samspillet med børnene og børnene imellem. Vi fremhæver barnets bidrag til fællesskabet, og ser børnene som kompetente til at medvirke i deres egen læring, udvikling, trivsel og dannelse. Vi stiller spørgsmål, er nærværende og undrer os sammen, i stedet for at komme med svar.

Dannelse og børneperspektiv:

I Børnehaven og Vuggestuen Rådmands Boulevard arbejder vi med en bred dannelsesforståelse. Vi ønsker at kunne forberede børnene på at kunne tage vare på sig selv og sit eget liv. Vi ønsker at styrke det enkelte barn til at kunne indgå i de fællesskaber, som barnet vil blive en del af, selv turde byde ind i for eksempel samlings. Dermed være i stand til at indgå i det omkringværende miljø på en positiv og konstruktiv måde. For at styrke barnet på denne måde, tænker vi brede læringsmiljøer ind, hvor der er fokus på den børneinitierede leg, børneperspektiv og et børnefællesskab. Vi arbejder med et fokus på det enkelte barn, barnets rolle i fællesskabet og zone for nærmeste udvikling. Dette for at understøtte læring, udvikling, trivsel og dannelse.

Barnet har krav på medbestemmelse, i forhold til alder og udviklingsniveau. Vi har fokus på, at skabe nogle rammer, hvor alle børn oplever sig selv som værdifulde deltagere i et socialt og kulturelt fællesskab, hvor de styrkes i at blive selvstændige, deltagende og initiativrige mennesker, der har indflydelse på hverdagen. Børnene deltager i samling og er så vidt som det er muligt med i planlægningen af vores aktiviteter i løbet af ugen.

Vi lytter til børnene og tager dem alvorligt og spørger dem, hvordan de forskellige aktiviteter har været, og ud fra børnenes tilbagemeldinger og vores opmærksomhed på, om børnene af sig selv bruger det, vi har arbejdet med, laver vi selv en evaluering og refleksion på aktiviteten og bruger den til refleksion, og

derigennem finder vi ud af, om der er noget, som skal ændres til en anden gang. Disse refleksioner sker både på stuemøder og personalemøder.

Leg:

Vi ser legen som en udviklende faktor og skaber rum og mulighed for at lege, med øje for børns forskelligheder, udtryksmåder og interesser. Vi er deltagende aktører, når børnene skal styrkes i kontaktform og indhold.

Børns leg bruger vi som et friere læringsrum, hvor vi har en mere tilbagetrukket rolle. Her observerer vi, hvad børnene er optaget af i legen, og hvad vi kan hjælpe børnene med i læreprocessen.

Det er mange ting, et barn skal kunne og øve sig i for at få en leg til at fungere. Børnene skal kunne være fleksible, omstillingsparate, for det er jo ikke altid legen udvikler sig til det, barnet lige havde tænkt sig. De skal også kunne indgå i dialog og forhandling. Børn ved ofte, hvor de andre børn har deres kompetencer og derved, kan der være andre børn, som bliver budt ind i legen.

Legen er med til at skabe børnenes identitet og giver dem sociale kompetencer. Børnene lærer at forhandle og at befinde sig i forskellige roller i legen. I legen udvikles børnenes fantasi og nysgerrighed.

I Børnehaven og Vuggestuen Rådmands Boulevardl arbejder vi både med børneinitierede lege, hvor den voksne er på sidelinjen til at guide (f. eks. i cafeen) samt med børnenes leg, hvor den voksne leger med, på børnenes præmisser. Endelig igangsættes vokseninitierede lege, f.eks. "alle mine kyllinger" på legepladsen, eller lign.

Læring:

Vi arbejder med læring ud fra den undrende, forskende tilgang. Barnet lærer via dialog med voksne og andre børn, hvor vi sammen stiller spørgsmål, eksperimenterer og udfordres sammen.

Læring sker hele dagen, og vi skaber struktur, rammer og aktiviteter der understøtter det enkelte barns læring og udvikling. Vi arbejder ud fra nærmeste udviklingszone, laver aktiviteter i større og mindre grupper, som giver børnene en fællesskabsfølelse.

Vi følger børnenes spontane interesser og uddyber deres viden, både ved at fortælle, men også gennem åbne spørgsmål, som giver barnet mulighed for selv at finde frem til svaret.

Vi arbejder målrettet med de overordnede seks læreplanstemaer og med vores faglige viden og positionering set ud fra børnegruppens behov.

Vi arbejder med månedsplaner, ugeplaner og arbejder med SMITTE-modellen samt små læringsgrupper, for derved bedre at kunne skabe kvalitet i tilbuddet. Vi har en opmærksomhed på det enkelte barns behov og har der ved muligheden for at støtte børnene i deres læreprocesser.

Når vi arbejder med læreplanstemaerne, er vi optaget af børns læreprocesser og mål. Vi er optaget af hvad skal der til for at støtte barnets læreproces, og for at nå de mål vi arbejder efter? For at komme hen til målet, sætter vi delmål. Personalet sætter rammen for de målrettede aktiviteter, og vi udfordrer og understøtter børnene i deres læring.

Vi ser hele tiden efter tegn på, at barnet udvikler sig mod målet.

Børnefællesskaber:

I børnehaven har vi flere forskellige grupper, som børnene er i. Rød og gul stue, som er aldersintegrerede, samt førskolegruppe, som dannes i perioden op til skolestart. Vi deler os også i mindre grupper, f.eks. når vi arbejder med et bestemt emne, eller leger sammen. Det giver børnene mulighed for at komme i andre konstellationer, og finde nye fællesskaber.

I Børnehaven og Vuggestuen Rådmands Boulevardl er vi meget opmærksomme på at børnene også har relationer med de voksne. Det er vigtigt at alle børn har de voksne som sikker base, der kan hjælpe dem

videre i relationer med andre børn. Vi har samlinger i både vuggestue og børnehave, hvor der er mulighed for at det enkelte barn kan bidrage til fællesskabet.

Vi er også meget opmærksomme på, at alle har venner. Vi ser på børnenes relationer i vores hverdagsobservationer. Vi har stor fokus på, at alle børn leger med nogen. Vi prøver hele tiden at fremhæve de bedste kvaliteter børnene imellem, så de f.eks. ved hvem de kan spørge om hjælp til at finde dyr, eller hvem der er super god til at bygge med klodser.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Det pædagogiske læringsmiljø skabes med udgangspunkt i relationer og tryghed. Dette starter allerede inden barnet begynder i Børnehaven og Vuggestuen Rådmands Boulevard, hvor de og deres forældre inviteres på besøg. Der er i hverdagen skabt en meget genkendelig struktur, så børnene hurtigt lærer at agere i de skabte rammer. Den genkendelige struktur gør, at børnene får overskud til, at modtage mere læring. Der sker meget læring børnene imellem, og ved at sætte ældre og yngre børn sammen som par, skabes en balance i at lære og være den, som lærer fra sig - og disse roller ændrer sig, i takt med barnets udvikling. Der justeres kontinuerligt i aktiviteter og fokuspunkter ift hvilke børnegrupper stuen har, og de voksne justerer indholdet i aktiviteten i forhold til det enkelte barns udviklingsniveau.

Vores planlagte læringsforløb finder, for vuggestuen primært sted i tidsrummet 9-10.30. Dette er forløb som er vokseninitierede og planlagte. Børnenes læring foregår hele dagen og i alle aktiviteter som børn indgår i indeholder forskellig former for læring. Vuggestuen inddeler, som udgangspunkt i mindre aldersopdelte grupper med fokus på barnets nærmeste udviklingszone. Temaerne der arbejdes med tager også udgangspunkt i børnenes initiativer eller interesser og rammer en bred læring. Den voksne er afgørende for læringen og interaktionen er afgørende for børnegruppens udbytte af læringen.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi arbejder meget med at, hver familie skal føle sig velkommen i vores institution.

Når barnet starter i Børnehaven og Vuggestuen Rådmands Boulevard bliver der sendt en velkomstfolder ud til forældrene. Forældrene kommer oftest på besøg, inden barnet starter i institutionen. Hvis barnet kommer fra dagplejen eller fra en anden institution, tilbyder vi dem, at de meget gerne må komme på besøg med barnet og nogle andre børn, fra barnets pasningstilbud. Derudover tilbyder vi en opstartssamtale med forældrene, og forældrene får tilbudt en forældresamtale mindst én gang om året. Har vi eller forældrene brug for flere samtaler, aftaler vi det. Vi holder også skolesamtaler med forældrene til de kommende skolebørn.

Derudover har vi, så vidt det er muligt, dagligt en dialog med forældrene.

Forældrene får tilsendt en månedsplan samt madplaner. Vi lægger også billeder og beskeder ud på AULA, så forældrene har stikord og derved kan spørge ind til deres børns dagligdag.

Derudover har vi et skema fra Randers Kommune, som bliver brugt, når barnet skal fra en institution til en anden, men skemaet er også rigtig godt at bruge til forældresamarbejde, da personalet spørger ind til/udfylder skemaet sammen. Skemaet ligger meget tæt på læreplanstemaerne, og der er farver på for at illustrere, om barnets udvikling er ok; om barnet skal understøttes lidt, eller om der er en bekymring, så vi evt. skal omkring PPR (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning). Der er også her samt i dagligdagen, vi sammen med forældrene kan beslutte, hvad vi sætter fokus på både i institutionen og i hjemmet.

Derudover arbejder vi med sprogvurderinger og i vuggestuen arbejder vi med TRAS (Tidlig registrering Af Sproglig indsats), og disse vurderinger bliver der også talt om, når vi har forældresamtaler.

Vi har et fælles forældremøde for både vuggestue og børnehavebørnene, hvor stuerne bl.a. fortæller om, hvad der er fokus på i børnegruppen samt, hvad der skal arbejdes med af projekter.

De seneste år har den ene af børnehavegrupperne optrådt med sange for forældrene, hvor de afsluttede med fællesspisning. Den anden børnehavegruppe har haft fernisering, hvor de afsluttede med pindemadder.

I august inviterer vi vores primære skole og vores forældre til kommende skolebørn, (de børn, som fylder 6 år året efter), og forældrene til børn, som har ventet et år i børnehaven til forældremøde, hvor vi taler om, hvad børnene selv skal kunne, når de skal i skole. F.eks. skal de kunne tørre sig selv efter toiletbesøg. Skolen fortæller også, hvilke forventninger, de har til børnene og forældrene. Når skolen er gået fortsætter forældremødet, hvor vi bl.a. fortæller om vores skolegruppe, og hvad den arbejder med.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

I Børnehaven og Vuggestuen Rådmands Boulevard arbejder vi med at imødekomme børn i udsatte positioner. Vi er bevidste om at kvaliteten i interaktionen mellem vores børn og det pædagogiske personale. Det er vores ansvar at støtte børnene i deres udvikling for at sikre, at de uanset udfordringer, føler sig inkluderet i fællesskabet og deres læring. Vi arbejder med den anerkendende tilgang både ifht. børn, forældre og fokuserer på ressourcer.

Et barn kan være i en udsat position af mange forskellige årsager, nogle er medfødte, andre er miljøskabte. Nogle kan være generelt udfordret, andre kan være udfordret i en periode.

Hvis et barn eller en gruppe er udfordret på sin udvikling og har behov for særlig opmærksomhed og støtte kan der laves et samarbejde mellem stuens personale, forældrene og institutionens vejledningspædagog. Det kan, i en periode, være en fordel at arbejde med disse børn i meget små grupper eller en til en. Vi differentierer vores krav til barnet- børnene, så alle børn har mulighed for at mestre noget.

Vi som personale er inddraget i problemstillinger omkring barnet og sikre os fælles forståelse, så vi alle kan bidrage til barnets tryghed og udvikling. Indhold og relaterede aktiviteter udarbejdes og gennemføres afhængig af børnenes behov. (små grupper, sprogkalender, piktogrammer, koncentrations lege, FUGL metoden m.m).

Vi bruger sprogvurdering, sociogrammer, DPU, overleveringsskema for at sikre os at barnets udfordringer og fremskridt videreføres til næste instans.

Vi er hele tiden i kontakt med vores eksterne samarbejdspartnere (PPR) som kan vejlede og hjælpe.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Fra september til og med februar måned samler vi, en formiddag om ugen, vores kommende skolebørn sammen med noget af børnehavens personale (det er de samme voksne hver gang) og går over på vores primære skole, hvor vi har lånt et lokale. På denne måde lærer børnene skolen at kende; hvor er toiletterne; hvad betyder det, når klokken ringer osv. Derudover lærer børnene skolegården at kende, og de møder ofte nogle af vores ”gamle” børn, som de lige får en snak med.

I skolegruppen lærer børnene hinanden at kende på tværs af stuerne, derved kender de nogen, som de vil komme til at gå i skole med.

I skolegruppen arbejdes der med skoleforberedende læring, hvor børnene øver sig i at huske, genfortælle, lytte til hinanden og vente på tur samt at kunne sidde og koncentrere sig om en bunden opgave. Udover dette arbejder vi med at styrke børnenes sociale kompetencer, personlige udvikling og relationer. Ligeledes har vi fokus på, at børnene skal kunne forstå samt handle på en kollektiv besked, øve sig i at række

hånden op. Vi arbejder med tal og matematik, begreber, form og farver. Børnene øver sig i at skrive deres eget navn.

En gang om året bliver vores børn inviteret af deres skoler til at komme på besøg, enten med personale (hvis det er vores primære skole), eller forældrene, hvis vi f.eks. kun har et enkelt barn til den pågældende skole.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Ved at vi er en byinstitution med en mindre legeplads, bruger vi meget parkerne, som ligger lige i nærheden af institutionen. Vi tager bybusserne til Fladbro, Romalt, Dronningborg og Grusgraven i Vorup. Naturen er et godt supplement til vores flade legeplads. Vi tager på biblioteket og vores seværdigheder bliver også besøgt; bl.a. Håndværkermuseet, biblioteket og kunstmuseet. Vi tager også på ture ned til byen, hvor vi ser, rører ved og taler om de ting, vi ser f.eks. statuen af Niels Ebbesen. Vi ligger i gåafstand til byen, og undervejs kommer vi bl.a. forbi både vores primære skole og en privatskole, og vi taler om, hvem der går derinde, og vi har også leget i skolegården. En gang om året bliver nogle af vores børn indbudt af privatskolerne til at komme på besøg med vores personale. Overfor vores institution ligger en dagligvareforretning, hvor vores børn også kan komme med over og købe ind. Sidst men ikke mindst tager vi på besøg, ved vores børn, når vi bliver inviteret – det kan være til fødselsdag eller, hvis vores forældre bare gerne vil have besøg af os. Vi går også ture i nærmiljøet og taler om, hvor de forskellige børn bor, og nogle gange går vi forbi deres boliger, og nogle gange er der flere af vores børn, som bor lige overfor hinanden. Vi tager også på besøg i andre institutioner og får også besøg af andre institutioner.

Mindst en gang om året er alle vores børn i Randers Egnsteater, hvor de ser en teaterforestilling.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Børn i vores børnehave har et godt børnemiljø der integreres i det pædagogiske arbejde.

Det fysiske børnemiljø i læringsmiljøet:

I vore stillerum/ legerum er der mulighed for at lave nogle aktiviteter, som kræver mere plads. Det kan være alt fra yoga, gymnastik, sanglege, dans, og hvad vi ellers kan finde på.

Vi har et stort alrum, hvor vores ting er meget lette at flytte. Dette rum bliver også inddraget, når vi har brug for mere plads. Vi skaber og tilpasser de fysiske rammer efter det pædagogiske mål og indretter læringsmiljøer, som kan ændre karakter efter børnenes interesse, det skaber genkendelighed, fordybelse og tryghed.

I det fysiske børnemiljø skal der holdes fokus på motorik, og rum til forskellig fysisk udfoldelsesmulighed. Det gælder både ude som inde. Det er vigtigt at der er et miljø som indbyder til leg og læring at rummene er "et godt sted at være". Samtidig holder vi fokus på at der ikke er for meget støj i rummene, for at hjælpe læringen på vej.

Det psykiske børnemiljø læringsmiljøet:

Børnene skal føle at blive set, hørt og anerkendt. De skal føle sig som en del af fællesskabet og at have medbestemmelse inden for de givne rammer. Vi voksne er der for dem, vi er synlige og giver tryghed og omsorg.

I det psykiske miljø tilrettelægger vi arbejdet med børnene, så der er plads og rum til, at det enkelte barn kan trives og udvikles. Vi er opmærksomme på, hvordan både børn og voksne kommunikerer med hinanden, og det bliver kommenteret, hvis vi ikke synes, at måden, som bliver kommunikeret på, er ok.

Vi er bevidste om vores rolle som medskabere til et godt miljø, hvor man som barn, forældre og ansat føler sig velkommen og set.

Det æstetiske børnemiljø i læringsmiljøet:

Vi gør hvad vi kan for at gøre børnehaven til rart sted at være. Vi udstiller børnenes værker på vægge, i vinduer og på legepladsen, så de kan se og føle at de sætter præg på huset og føle sig hjemme.

Vi indretter rummene så de inspirerer til leg, fantasi, kreativitet og fordybelse.

Vi vægter æstetik højt og er opmærksomme på vores udsmykning på stuen, som ofte tager udgangspunkt i det igangværende læreplanstema. Det kan være farverige billeder med rim og remser, eller børnenes egne kreationer. Det er vigtigt at tingene er i børnehøjde, så de virker som en inspirationskilde eller indbyder til en snak med en voksen om noget der fanger ens interesse.

Børnene er medskabere af deres eget æstetiske læringsmiljø, og det er til stor glæde, når vi f.eks. indbyder børnenes bedsteforældre eller andre, børnene kender, til bedsteforældredag, hvor børnene sammen med deres gæst planter en blomst. Børnene går meget op i det og sørger for, at planten bliver vandet, og plukker de af blomsterne, er det helt sikkert, at det ikke er deres egen blomst, de plukker af. Blomsten får et skilt med barnets navn, og børnene viser stolt deres blomst til andre og gør opmærksom på at netop denne blomst, har de plantet.

Vi har i det daglige øje for de forskellige læreplanstemaer som har indflydelse på børnemiljøet.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi tager udgangspunkt i det enkelte barns udviklingsniveau, og har fokus på, at barnet udvikler sig bedst i en positiv og tryk relation med det pædagogiske personale. Vi tilrettelægger vores aktiviteter, så alle børn uanset alder og udviklingsniveau får mulighed for at deltage og udfordre sig selv

Vi motiverer og inspirerer børnene til at afprøve nyt. Vi anerkender og roser dem, når det lykkes og motiverer dem, når det ikke lige lykkes første gang.

Vi er gode rollemodeller med engagement i aktiviteterne, som på forhånd er planlagt, men som er så fleksible, at der er plads til børnenes initiativer i forløbet. Vi følger børnenes initiativ og stiller åbne spørgsmål, for at lade dem vide, at de er

værdifulde i sammenhængen.

Den alsidige personlige udvikling har rødder i samtlige læreplanstemaer, da det ikke er indholdet som sådan, men mere kendskabet til sig selv og sine evner, i en given situation, der er vigtig.

Vi vil gerne medvirke til, at udvikle børnenes evner til at indgå i fællesskaber - herunder forståelse for demokrati. Vi vil også gerne medvirke til at børnenes udvikling går i retning mod at blive et selvstændigt, alsidigt og initiativrigt menneske, der kan sige til og fra, og som kan tackle alle de følelser, der opstår i fællesskabet. Barnet skal have mulighed for at udvikle selvtillid, både gennem det at forfølge egne ideer og deltage i planlagte aktiviteter og modtage anerkendelse for deres indsats fra voksne og børn

I dagligdagen er det vigtigt at være lyttende og give positiv respons. Lære barnet at deltage, hjælpe barnet til at lære at tage tøj på/af, lære at spise selv, øve toiletbesøg, synge sange med navne, se og høre barnets tegn. Vi møder barnet anerkendende i dets forskellige rammer og udviklingsniveauer. Vi skaber rum og rammer til fordybelse hvor barnet selv kan nå legetøjet, og kan finde rum til ro og leg og understøtte barnets gåpåmod – til at turde noget nyt.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Gennem sociale fællesskaber udvikles relationer, sociale handlemuligheder og empati. Børnene skal trives, opleve at høre til og opleve forskellighed som en ressource.

Alle børn skal lære at:

- Være tolerante og i stand til at skabe konstruktiv kontakt til hinanden og til de voksne.
- Agere anerkendende i sociale fællesskaber.
- Invitere til og øve sig i at være en god ven.
- Vise empati, vente på tur, indgå i sociale relationer, bidrage til legen.
- Kunne samarbejde med og give plads til andre.
- Give udtryk for sin mening

I vores institution har alle børn i børnehaven en mentor/gå-makker. Det betyder, at et stort barn går med et mindre barn i hånden, når vi er på tur. De store børn er meget bevidste om deres opgave, og de passer meget på de mindre børn. Det betyder, at når vi er på tur, går de mindste børn inderst, længst væk fra vejen.

Ca. en måned før, et af vores vuggestuebørn skal skifte til en af vores børnehavegrupper, får barnet tildelt en mentor. Vuggestuebarnet kommer med børnehavegruppen på tur, hvor det går sammen med mentoren og en voksen. Vuggestuebarnet leger og spiser også flere gange i børnehavegruppen. Det betyder, at det kommende børnehavebarn allerede kender især et af vores børnehavebørn rigtig godt, og at det store børnehavebarn passer på ” det nye børnehavebarn ” og evt. hjælper vuggestuebarnet med at få overtøj og sko på, leger med barnet osv. Det betyder at vuggestuebarnet meget hurtigt føler sig tryk ved de nye børn og voksne.

Alsidig personlig udvikling: Gennem legen udvikler barnet identitet og bliver klogere på sig selv i forhold til omgivelserne. Sammen med andre børn, kan de skabe et tema hvor der bliver tildelt roller, og udvikler deres forestillingsevne.

Kommunikation og sprog: (Kropssprog, babytegn og talesprog) er vigtige forudsætninger for at barnet kan fungere i sociale sammenhænge. Vi hjælper børnene med at sætte ord på forskellige følelser, ting og begreber. Vi hjælper og guider børnene i at kommunikere og agere i samspil med andre.

Krop, sanser og bevægelse: Vi understøtter børnenes leg og relationer ved at sætte forskellige aktiviteter i gang, hvor de har mulighed for at bruge deres krop.

Natur, udeliv og science: På legepladsen og når vi er på tur er børnene i fællesskab på jagt efter insekter, snegle, orme, store sten eller samle nedfaldsæbler. Derved øves forskellige sociale kompetencer.

Kultur, æstetik og fællesskab: Vi styrker følelsen af fællesskab ved at stuen laver noget, som helhed eller i mindre grupper. Dette kan være opførelsen af teater/sang, kunstudstilling, tur til teater, biblioteket.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Sprog forbinder man som regel med talesprog og skriftsprog, men sprog er også kropssprog, billedsprog og tegn. Gennem disse sprog kan barnet udtrykke tanker, følelser og behov, og forstå andres. Gennem sproget lærer barnet at forstå verden og sig selv. Sprog og kommunikation er afgørende for tilegnelse af ny viden, og giver fællesskab med andre. Børnene møder voksne der forstår og anerkender dem, så de kan formidle egen forståelse, meninger, tvivl, følelser og tanker. Børnene lærer at kommunikere og får støtte til at sætte ord og begreber på det, der foregår. De udvikler deres ordforråd, eksperimenterer med forskellige udtryksformer som eksempelvis pjatter eller leger med sproget i rim og remser m.m. De voksne lytter til børnenes ideer, følelser, tanker og meninger. Børnene støttes i at udvikle deres nysgerrighed overfor nye ting, eksempelvis tegn, symboler, tal og bogstaver. Børnene har mulighed for at indgå i samtaler med andre børn samt voksne, hvor der både tales og lyttes, stilles spørgsmål og gives svar, eller hvor der i fællesskab planlægges fælles projekter i forhold til rummets muligheder.

Gennem leg og andre aktiviteter får børnene mulighed for at indgå i samtaler med andre børn samt voksne, hvor der både tales og lyttes, stilles spørgsmål og gives svar, eller hvor der i fællesskab med andre planlægges et fælles projekt som f.eks. samling. Vi lærer børnene en god måde at sige fra overfor de andre børn, hvis de er i konflikt. Vi lærer dem at bruge sproget i stedet for at slå – f.eks. ved at bruge ordet/tegnet ”STOP”. Vi viser børnene, hvordan man kan kommunikere på en respektfuld måde, som de kan bruge, når de er sammen med andre.

I vores vuggestuegruppe bruger vi babytegn for at give børn, der endnu ikke mestrer sproget, en mulighed for at kunne kommunikere og blive forstået. Ligeledes bruger vi i børnehavegrupperne tegn med de børn, som har svært ved eller ikke forstår dansk.

Vi inddrager forældre, hvis et barn er sprogligt udfordret, da vi mener at forældrene er de vigtigste samarbejdspartnere vi har for udvikling af sproget. I børnehaven kan vi sprogteste barnet for at blive klar på hvor de sproglige udfordringer ligger. Vi har en ressourcepædagog, der sammen med forældrene og det øvrige personale kan arbejde målrettet med det enkelte barn. Vi har mulighed for at inddrage en tale/høre konsulent i samarbejdet med personalet og forældrene.

Alsidig personlig udvikling – barnets kendskab til sig selv, som person handler om, at de kan sætte ord på de følelser, som de selv kan have svært ved. I samvær med andre bliver sproget brugt som et vigtigt redskab som kan løse konflikter i stedet for at børnene bruger deres fysik.

Social udvikling – i barnets univers er legen tæt knyttet med sproglig udvikling, hvor børnenes ordforråd øges og deres koncentrationsevne udvikles..

Kultur, æstetik og fællesskab – børn bliver præsenteret for forskellige bøger og højtlesning. Vi synger både nye sange, og gamle sange som børnenes forældre eller bedsteforældre kan huske fra deres barndom. Hvis vi har børn/voksen (studerende) med en anden herkomst/kultur end dansk, kan de måske lære os sange på deres sprog (Mester Jacob på engelsk, fransk, japansk osv.)

Natur, udeliv og science - vi læser om naturen og snakker om dyr, årstider, vejret og om naturen omkring os.

Krop, sanser og bevægelse – børnene bruger deres krop, når vi synger og danser eller laver fagter til sangene.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer

Kroppen skal på mange forskellige måder bruges, udfordres, eksperimenteres med og mærkes. Alle børn skal opleve krops- og bevægelsesglæde og at blive fortrolige med deres krops funktioner og sanser. Vores sansesystem udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige - og sociale processer.

Vi skaber rammerne for børnene, hvor vi giver dem mulighed for at udvikle deres finmotorik ved at de smører deres mad, hælder op i glassene, bruger bestik, leger med Lego, laver puslespil, tegner, peger i bøger osv.

Vi gør børnene bevidste om kroppens funktioner for derved at vække børnenes glæde ved at bevæge sig. Vi lærer børnene at kroppen også kan opleves æstetisk i forskellige sammenhænge og aktiviteter f.eks. ved musik eller kunst (male/tegne sig selv) Vi lærer også børnene at bruge deres sanser således at de ser, hører, lugter og smager på ting ved bl.a. at introducere dem for varieret og sund mad, og via natur og udeliv. Dette er samtidig med til at sikre inklusion af samtlige børn i institutionen.

Vi skaber også rammerne for, at børnene arbejder med deres grovmotorik og arbejder med at udvikle deres balance. Dette sker bl.a., hvor de cykler, klatrer i træer, ruller ned af bakker, gynger osv. Børnene indgår i kropslige aktiviteter med andre børn i leg og fællesskaber. Vi laver børneyoga, slår kolbøtter, kaster/sparker/griber, cykler, gynger, går på line og kravler i legestativet.

Vores udeareal bliver flittigt brugt til at udfordre børnenes motoriske udfoldelser. Børnene øver deres balance rundt på sandkassens rammer. Legepladsen tilbyder muligheder for både vilde og stille lege. Vi er ude, så meget vi kan uanset vejret. Der kan cykles stærkt, der graves store huller i sandkassen, og bages fine sandkager. De voksne hjælper de fysisk aktive børn ved at være fordybede i en leg eller aktivitet, f- eks. ved at hjælpe dem i gang med at bygge en hule eller grave tunnel i sandkassen.

Når vi arbejder med læreplanstemaet ” krop og bevægelse”, hænger det tæt sammen med flere af de andre temaer. Krop og bevægelse har en væsentlig betydning for udvikling af såvel sprog, udforskningsmuligheder af omgivelserne, større kropslig selvbevidsthed og mange sociale aktiviteter. Børnenes bruger deres krop i dagligdagen og udfordres motorisk i børnehaven. Legepladsen giver mulighed for at gynte, balancere, spille fodbold, rutsje, cykle m.m.. Derudover tager vi på ture i nærmiljøet. Turen kan således give børnene mulighed for at røre sig, når vi tager en lang gå tur ved f.eks. Gudenåstien, på en skovtur, at få set på dyr, insekter og planter, at få snakket om oplevelserne og indtrykkene, at give plads til hinanden i forhold til oplevelserne, men også i fysisk forstand at opleve en tur, i bus og som gående.

I en af vores faste aktiviteter i huset har vi inddraget krop og bevægelse til samling, ofte med sang og sanglege, hvor der samtidigt arbejdes målrettet med barnets sproglige kompetencer.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer

Ved at bruge naturen som et pædagogisk læringsrum åbner vi mange muligheder for hele barnets udvikling. Barnet kan bl.a. gennem naturen få stimuleret sine sanser, få styrket sin motoriske udvikling, udvikle kreativitet og fantasi, få stimuleret sit sprog. Børnene er nysgerrige og nyder at udforske deres omgivelser. Naturen er et kæmpe, åbent læringslaboratorium, som giver utallige muligheder for opdagelse, undersøgelse og eksperimentere med de ting, som vi efter tur bringer hjem til institutionen.

Da vi er ude i al slags vejr, får børnene en begyndende forståelse for miljøet, samt naturens cyklus. Børnene bliver opmærksomme på de vejrskift som naturen byder på. Vi vil være med til, at børnene oplever glæden ved at færdes og lege i naturen. Når børn leger i naturen opbygger de deres fysiske evner f.eks. balance, kondition og styrke. Og når de leger med andre, lærer de værdifulde forhandlingsevner, begreber om deling og venskaber, som kan bidrage til sunde følelsesmæssige og social kompetencer

Samtidig med det at færdes ude standser vi tit op for at undres over hvad vi ser og oplever. F.eks. tæller vi nogle bestemte dyr og forsøger at bestemme hvilke dyr, træer og planter vi kommer forbi. Vi medbringer gerne en plante- og dyre bog som vi bruger til at lære noget om et bestemt træ eller et bestemt dyr.

Vi arbejder også med bæredygtighed og gør børnene opmærksomme på, at det er vigtigt, at vi lærer børnene ikke at smide affald i naturen, men at vi smider det i en skraldespand. I institution. putter vi madaffald i en grøn spand til organisk affald. Vi samler også affald op, som vi kan se andre har smidt og taler om, hvor vigtig det er, at vi sammen passer på naturen, samt hvad det gør f.eks. ved fuglene, at de f.eks. får ondt i maven, hvis de spiser plastik.

Det er for os vigtigt, at børn lærer at respektere vores natur og miljø fra en ung alder. Jo mere tid børn bruger i naturen, og jo mere de lærer om det, jo mere sandsynlighed er det for at de respekterer det i deres voksne år. Børn, der oplever naturen og er fri til at udforske naturlige miljøer, er i stand til at forholde sig til naturen og derfor respektere den. Vi lærer børn at samle affald og respektere dyr. Når man fx har samlet et lille dyr op skal man huske at lægge det tilbage. Dette hjælper med til at respektere og bevare naturen nu og i fremtiden.

Alsidig personlig udvikling:

Gennem udelivet lærer barnet egne grænser i forhold til de oplevelser, det møder i naturen; tør jeg fx røre ved regnormen, tør jeg kravle op i et træ osv. Udelivet handler også om fællesskabet i og omkring naturen. Der skal samarbejdes om at plukke æbler til syltetøj, bygge huler eller finde små dyr. I dette samarbejde lærer barnet egne og andres grænser at kende.

Sociale kompetencer:

I små fælles projekter (haletudse tema), gives der tid og rum til fordybelse sammen med andre børn. Her lærer barnet at deltage i fællesskabet omkring en aktivitet. Sammen med andre børn udforskes og skabes der i naturen (fx huler, huller osv.), og der tales indbyrdes omkring det, man sammen oplever. Barnet lærer at tage hensyn til andre og forstå andre, bl.a. at vi er forskellige – nogle tør røre ved regnormen – andre vil kun se på.

Sprog:

Der sættes ord og begreber på alt det, der opleves i naturen. På vores ture langs Gudenåen, taler vi om det vi møder og finder undervejs. Barnet støttes i at indgå i dialoger i de forskellige læringsprocesser.

Kulturelle udtryksformer og værdier:

At befinde sig i naturen kan være en kulturel oplevelse i sig selv. Vi bruger naturens materialer i kreative sammenhænge. Eksempelvis samler vi blade og laver billeder/collager.

Krop og bevægelse:

Når vi befinder os i naturen, bruger vi vores krop og sanser konstant. Vi lytter, smager, lugter, mærker, føler osv. Vi går i det høje græs, på træstubbe eller på den ujævne jord. På legepladsen hopper vi i vandpytter og sejler med skibe. I sandkassen bliver der arbejdet med mudderkager.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Kultur er udtryk for menneskets forståelse af - og tilgang til verden. Det er gennem mødet med andre, og det der er anderledes, vi definerer vores eget kulturelle ståsted og genkender vores egne kulturelle rødder. Derfor skal vores børn have mulighed for at møde og afprøve sig selv i et bredt spekter af kulturelle udtryksformer. Kulturelle udtryksformer kan være musik, kunst, medier, benytte alsidige materialer og redskaber, kulturhistorie og traditioner.

Vi fejrer flere danske traditioner, bla. fastelavn, påske, Sankt Hans og jul med Luciaoptog, men vi fejrer også Halloween, som er en amerikansk tradition. Vi har også børn med en anden kultur end dansk, og dette taler vi om. Børnene får en forklaring/formidling om, hvorfor vi afholder de traditioner, vi gør.

I læringsmiljøet præsenterer vi børnene for forskellige materialer, som maling, ansigtsmaling. Vi klipper og klistrer, arbejder med forskellige typer af papir og farver og vi klæder os ud. Til halloween er vi også klædt ud og der arbejdes med "uhygge" f.eks. ved at det ene rum i børnehavergrupperne bliver mørklagt. Stjerne bliver også indtaget af edderkoppespind, store og små edderkopper, ting(papir), man rammes af i hovedet samt spøgelse.

Børnene holder fx børnekoncert, fernisering eller cirkus for forældrene og fremviser de ting de har arbejdet med.

Vi hører og danser til musik, som hører til den bestemte tradition.

Vi holder påskefrokost og julefrokost for børnene.

Vi fejrer fødselsdage og tager gerne hjem til børn eller personale, når vi bliver inviteret.

Vi besøger også de kulturinstitutioner, vi har i Randers kommune, f.eks. Randers Kunstmuseum/julemuseum.

Alsidig personlig udvikling: Børnene får mulighed for at udvikle deres fantasi og kreative evner. Børnene vil i mødet med bl.a. forskelligt materiale blive udfordret i forhold til forskellige sanser, fx ved at røre ved materialet. Børnene vil eksperimentere med forskellige udtryksformer og gennem dette udvikle deres kreative evner og opdage egne muligheder og begrænsninger. Følelsesmæssigt vil børnene opleve glæde, når noget lykkes, vrede når det driller osv.

Social udvikling: De kreative processer er ofte individuelle, men sker i samvær med andre fx omkring bordet. Her vil børnene opleve og lære, at man skal deles om tingene og fx vente på den blå farve eller på den voksnes hjælp. Børnene lærer at vente på tur og give plads til andre. Børnene ser andre børns kreative udfoldelser og lærer, at vi er forskellige og kan noget forskelligt.

Kommunikation og sprog: I de kreative processer sætter vi ord på de aktiviteter, vi laver. Vi taler om de farver, former og materialer, vi bruger. Vi taler om, hvad de dyr, vi har lavet, siger, om hvor bladene kommer fra, og hvorfor de er brune om efteråret og grønne om sommeren.

Krop, sanser og bevægelse:

Børns fin- og grovmotorik vil blive udviklet og styrket, når de arbejder og eksperimenterer med de forskellige materialer, når de fx skal rive i papir, holde på en farveblyant, prøve at klippe og lime. Vi bruger også vores legeplads og nærområde til at samle ting og inspiration. På den måde får børnene også udviklet deres grovmotorik ved at være ude at gå og samle ting.

Deres sanser bliver brugt, når de føler og bruger de forskellige materialer, fx våd maling, silkepapir, der kan lave lyde osv.

Natur, udeliv og science: Vi bruger vores nærområde til at samle materialer til vores projekter. Vi samler blade, sten, pinde, kastanjer osv., som vi bygger/arbejder med, klistrer på papir og laver collager af.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Personalet starter med at lave en SMITTE model og arbejder ud fra den. Data gemmes løbende til den endelige dokumentation. Vi udstiller vores ting i institutionen og på Tabulexen, og forældrene giver ofte feed back på de ting, vi arbejder med, og spørger ind til dem.

Dokumentationen foretages fortrinsvis digitalt og vi bruger Pic-collage, IPad, plancher, materiale, og billeder til at dokumentere aktiviteterne og processen i læringsmiljøet.

Vi dokumenterer og gemmer alle vurderinger/målinger/udsagn og refleksioner.

Vi laver en samlet dokumentation, der er overskuelig og letlæselig for alle brugere/forældre

Intern dokumentation består i opsamlinger på stue- og personalemøder.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Vores læreplaner bliver løbende evalueret på stue- og personalemøder. Når der er blevet afrapporteret til bestyrelsen, bliver læreplanen offentliggjort på vores hjemmeside. Der vil ikke forekomme billeder af børn eller processen på vores hjemmeside, pga. datalovgivningen.